

**खाजगी उपसा सिंचन योजनांना  
मुदतवाढ देण्याबाबत.**

**महाराष्ट्र शासन  
जलसंपदा विभाग  
शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण २०१५/प्र.क्र.१४५/१५/सि.व्य.(धो.)  
मंत्रालय, मुंबई -४०००३२.  
दिनांक :- १५ ऑक्टोबर, २०२४.**

**वाचा :-** १. शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण-१०११/५७२/११/सि.व्य.(धो), दिनांक १३/०२/२०१२.  
२. शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण-२०१५/१४५/१५/सि.व्य.(धो), दिनांक २२/०२/२०१६.  
३. शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०१५/१४५/१५/सि.व्य.(धो), दिनांक ०७/११/२०१७.  
४. शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण-२०१५/१४५/१५/सि.व्य.(धो), दिनांक २१/०२/२०१९.  
५. शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण -२०१५/१४५/१५/सि.व्य.(धो), दिनांक १३/०५/२०२०.  
६. शासन निर्णय क्रमांक:संकीर्ण-२०१५/१४५/१५/सि.व्य.(धो), दिनांक २८/०१/२०२१.  
७. महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण यांची अधिसूचना दि.२५/०६/२०१५.

**प्रस्तावना :-**

महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ दिनांक ०८/०६/२००५ पासून अंमलात आला आहे. महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ कलम १२ (६) (घ) मध्ये खालील प्रमाणे तरतूद आहे.

“अस्तित्वात असलेल्या खाजगी उपसा सिंचनाचे व्यवस्थापन, पाण्याचा कार्यक्षम वापर करण्याच्या अटीवर, पाच वर्षे चालू ठेवण्यात येईल. त्यानंतर शासन विनिर्दिष्ट करील अशा दिनांकापासून कलम १४ (४) मधील तरतूदी लागू होतील. परंतु असे की, वेगवेगळ्या क्षेत्राकरिता भौगोलिक परिस्थितीनुसार वेगवेगळे दिनांक अधिसूचित करता येतील.”

२. महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ कलम १४ (४) मध्ये खालीलप्रमाणे तरतूद आहे.

“निर्धारित केला जाईल अशा भागातील बारमाही पिकांना निर्धारित केला जाईल अशा दिनांकापासून, ठिंबक सिंचन, तुषार सिंचन अथवा प्राधिकरणाने मान्यता दिलेले अन्य पाण्याची बचत करणारे तंत्र वापरल्याखेरीज कालव्यामधून पाणी दिले जाणार नाही. या बचतीमधून भविष्यातील वाढीव पिण्याच्या पाण्याची मागणी भागवून शिल्लक राहिलेले पाणी लाभक्षेत्रातील तसेच लगतच्या भागात समन्यायी तत्वावर वाटप करण्यात येईल.”

३. राज्यात बऱ्याच खाजगी उपसा सिंचन योजनांना, महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ अंमलात येण्यापूर्वी पाणी परवानगी देण्यात आली आहे. त्यामुळे महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ कलम १२ (६) (घ) नुसार, खाजगी उपसा सिंचन योजना सुरु ठेवण्याची मुदत दिनांक ७/६/२०१० रोजी जरी संपली असून त्यास संदर्भाधीन क्र.१, २, ३, ४, ५ व ६ च्या शासन निर्णयान्वये अनुक्रमे दि.७/०६/२०१५, दि.७/०६/२०१७, दि.०७/०६/२०१८, दि.०७/०६/२०१८, दि.३१/०५/२०२० व दि.२८.०१.२०२१ अन्वये, दि.३१.०५.२०२१ पर्यंत मुदतवाढ देण्यात आली होती. जरी सदर मुदतवाढ संपली असली तरी, राज्यात फार मोठ्या प्रमाणावर खाजगी उपसा सिंचन योजना अद्यापही कार्यान्वित आहेत, असे निदर्शनास आले आहे. महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण यांच्या दि.२५ जून, २०१५ च्या अधिसूचनेनुसार राज्यातील १) टेंभु उपसा सिंचन योजना (सांगली), २) भीमा (उजनी), ३) मुळा

(अहमदनगर), ४) निम्न मानार (नांदेड), ५) हतनूर, ६) ऊर्ध्व पूस (यवतमाळ), ७) कान्होली नाला (नागपूर), ८) अंबोली (सिंधुदुर्ग) या ८ प्रकल्पांवर ठिबक व तुषार सिंचन प्रणाली वापरणे बंधनकारक केले आहे. या ८ योजना वगळता राज्यातील प्रकल्पांच्या लाभक्षेत्रांतर्गत व जलाशयावरील खाजगी उपसा सिंचन योजनांना, महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ कलम १४ (४) मधील तरतूद लागू करण्यासाठी दिनांक विनिर्दिष्ट करण्याचा अथवा खाजगी उपसा सिंचन योजनांना दिनांक ३१.०५.२०२१ नंतरच्या पुढील कालावधीसाठी मुदतवाढ देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

### **शासन निर्णय :-**

महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण अधिनियम, २००५ कलम १२ (६) (घ) मधील तरतुदीनुसार, शेतकऱ्यांच्या हितासाठी, राज्यातील १) टेंभु उपसा सिंचन योजना (सांगली) २) भीमा (उजनी) ३) मुळा (अहमदनगर) ४) निम्न मानार (नांदेड) ५) हतनूर ६) ऊर्ध्व पूस (यवतमाळ) ७) कान्होली नाला (नागपूर) ८) अंबोली (सिंधुदुर्ग) हे प्रकल्प वगळता इतर सर्व पाटबंधारे प्रकल्पांच्या लाभक्षेत्रातील व जलाशयावरील खाजगी उपसा सिंचन योजनांना, दि.३१ मे २०२५ पर्यंत खालील अटीच्या आधारे मुदतवाढ देण्यात येत आहे.

१) महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण (मजनिप्रा) अधिनियम २००५ च्या कलम १२ (६) (घ) मध्ये नमुद केल्यानुसार, पाण्याचा कार्यक्षम वापर करण्याच्या अटीवर वरीलप्रमाणे ८ प्रकल्पांच्या लाभक्षेत्रातील व जलाशयावरील अस्तित्वात असलेल्या खाजगी उपसा सिंचन योजना वगळता उर्वरित सर्व प्रकल्पांच्या लाभक्षेत्रातील व जलाशयावरील दिनांक ३१/०५/२०२१ रोजी अस्तित्वात असलेल्या सर्व खाजगी उपसा सिंचन योजनांना ही मुदतवाढ लागू राहिल.

२) अस्तित्वातील खाजगी उपसा सिंचन योजनांच्या परवान्यातील बारमाही पिकांना ठिबक सिंचन, तुषार सिंचन अथवा महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरणानकरणाने मान्यता दिलेले अन्य पाण्याचे बचत करणारे तंत्र वापरणे बंधनकारक राहिल, असे संच व तंत्र बसविल्याशिवाय पाणी उपसा करता येणार नाही.

३) दि.३१ मे, २०२५ नंतर जर जलाशय वा लाभक्षेत्रातील प्रवाही उपसा सिंचन परवाना प्राप्त शेतकऱ्यांकडून ठिबक/तुषार सिंचन पध्दतीचा अवलंब करण्यात आला नाही, तर त्यानंतर त्यांना दंडनीय दराने (मूळ प्रवाही दरापेक्षा २५% जादा) पाणीपट्टी आकारण्यात यावी.

२. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या [www.maharashtra.gov.in](http://www.maharashtra.gov.in) या संकेतस्थळावर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२४१०१५१८०००६०५२७ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

( राकेश धाकतोडे )

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे खासगी सचिव.
३. मा.उपमुख्यमंत्री (जलसंपदा) यांचे खासगी सचिव.

४. मा. अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
५. मा. सभापती/उपसभापती, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई.
६. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानसभा, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई.
७. मा. विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद, मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई.
८. सर्व मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव.
९. सर्व मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
१०. मुख्य सचिव, मुख्य सचिवांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई.
११. सचिव, महाराष्ट्र जलसंपत्ती नियमन प्राधिकरण, मुंबई.
१२. प्रधान सचिव (जलसंपदा), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. सचिव (जसंव्य व लाक्षेवि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) -१ महाराष्ट्र, मुंबई.
१५. महालेखापाल (लेखापरीक्षा)-१, महाराष्ट्र, मुंबई
१६. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२ महाराष्ट्र, नागपूर
१७. महालेखापाल (लेखापरीक्षा)-२, महाराष्ट्र, नागपूर
१८. सर्व कार्यकारी संचालक, महामंडळे, छत्रपती संभाजीनगर, पुणे, नागपूर, ठाणे, जळगांव.
१९. सर्व कार्यकारी संचालक, जलसंपदा विभाग, महामंडळे
२०. सर्व महासंचालक, जलसंपदा विभाग,
२१. सर्व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, महामंडळे.
२२. सर्व अधीक्षक अभियंता, जलसंपदा विभाग, महामंडळे
२३. सर्व मुख्य अभियंता (पा) व सहसचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२४. निवड नस्ती कार्यासन सिंव्य (धोरण)